

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

Манай улсын эдийн засгийн буюу ДНБ-ний 30 орчим хувийг ХАА салбарын үйлдвэрлэл эзэлж байгаагийн дийлэнхийг мал аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн байна. ДНБ-д ХАА-н үйлдвэрлэлийн эзлэх хувь хэмжээ нь:

- Шилжилт¹ийн үеийн өмнөх 1981-1992 онуудад дунджаар 17 хувь,
- Шилжилтийн дараах 1992-2000 онуудад 35 хувь,
- 2009-2010 онуудад дунджаар 23.5 хувийг тус тус эзэлж байна.

Сүүлийн 3 жилийн статистикаар хүн амын ажил эрхлэлтийн 40 орчим хувь, гадаад худалдааны 10 гаруй хувийг хөдөө аж ахуйн салбар бүрдүүлж байна. Ажил эрхлэлтийн түвшингээр нь авч үзвэл ХАА-н үйлдвэрлэл манай орны эдийн засгийн суурь хүчин зүйл хэвээр байгаа ба цаашид ч энэ байдал хэвээр хадгалагдана гэж үзэж байна.

ХАА-н үйлдвэрлэлийн дийлэнхийг МАА-н салбар бүрдүүлж байгаа бөгөөд энэ нь мах, ноос, ноолуурын бэлтгэл болно. Мал аж ахуйн салбарын онцлог нь жилийн дөрвөн улирлын туршид бэлчээр, усаа даган нүүдэллэх уламжлалт нүүдлийн аж ахуйд түшиглэдэг. Нүүдлийн уламжлалт арга, зан үйл хэвээр боловч МАА-н үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд малчдаас гадна Засгийн газар, ченж, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд буюу ихэвчлэн банкууд, мал эмнэлгийн байгууллагууд, тээврийн үйлчилгээ үзүүлэгчид, бөөний болон жижиглэнгийн сүлжээ дэлгүүрүүд гэсэн өртөг бүтээгч бус оролцогчидтой. Эдгээр нь малчид ба үйлдвэрлэгч нарт санхүүгийн дарамтыг тодорхой хэмжээнд бий болгодог.

2010 оны жилийн эцсийн байдлаар Монгол Улсын хэмжээгээр 32.7 сая толгой мал тоологдож, өмнөх оныхоос 25.7 хувиар буурсан дүнтэй гарчээ. Энэ нь 2010 онд тохиолдсон зуд болон зарим аймгуудад малын гоц халдварт өвчин гарч мал ихээр хорогдсонтой холбоотой юм.

№	Малын төрөл	2007 он	2008 он	2009 он	2010 он
1.	Адуу	2,239.5	2,186.9	2,221.3	1,920.3
2.	Үхэр	2,425.8	2,503.4	2,599.3	2,176.0
3.	Тэмээ	260.6	266.4	277.1	269.6
4.	Хонь	16,990.1	18,362.3	19,274.7	14,480.4
5.	Ямаа	18,347.8	19,969.4	19,651.5	13,883.2
	Нийт	40,263.8	43,288.5	44,023.9	32,729.5

Хүснэгт 1 Малын тоо /Төрөл тус бүрээр/

Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хорооны 2007-2010 оны эмхэтгэл

Монгол улсын мах, махан бүтээгдэхүүний зах зээл

2010 оны үзүүлэлтээр Монгол улс нэг хүнд ноогдох махны хэрэглээгээрээ дэлхийд 10 дугаарт буюу нэг хүн жилд 108.8 кг мах хэрэглэж байгаа нь дэлхийн дундаж хэрэглээнээс 2.7 дахин их байна.

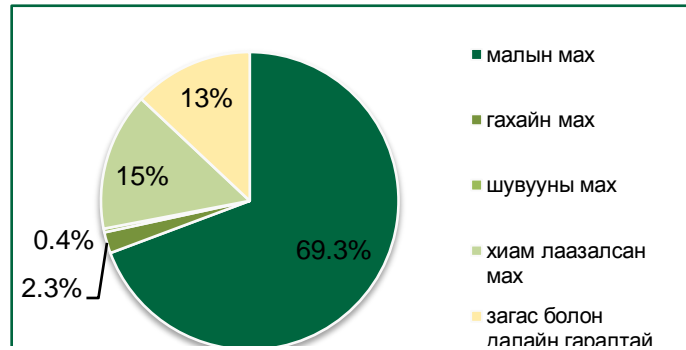
График 1. Дэлхийн улс орнуудын хэрэглээ

Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хороо, Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага

¹ Төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн харилцаанаас чөлөөт зах зээлийн элийн засгийн харилцаанд шилжиж байсан хугацаа болно.

Хэрэглээ:

Статистикийн Газар болон хоол хүнсний судалгаа хийдэг байгууллагуудаас гаргасан мэдээллээс үзвэл манай улсын мах, махан бүтээгдэхүүний хэрэглээнд малын мах 69.3 хувь, гахайн мах 2.3 хувь, шувууны мах 0.4 хувь, хиам, лаазалсан мах 15 хувь, загас болон далайн гаралтай хүнс 13 хувийг тус тус эзэлдэг байна.

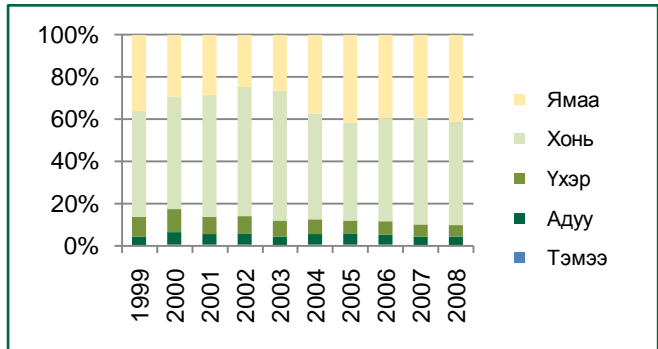

Эх сурвалж: Нийслэлийн өрхийн амьжиргаа” илтгэл 2010 он

Дээрх мэдээллээс манай улсын хүнсний гол хэрэглээ нь малын гаралтай мах, махан бүтээгдэхүүн болох нь харагдаж байна.

Нийлүүлэлт:

Манай улс жилд дундажаар хонин толгойд шилжүүлснээр нийт малын 13-15 хувийг буюу 8 сая орчим толгой мал хүнсэнд хэрэглэж, 230 орчим мянган тонн мах үйлдвэрлэж, дотоодын хэрэгцээнд нийлүүлж байна. ХАА-д үйлдвэрлэсэн нийт махны 10 хүрэхгүй хувь нь мал төхөөрөх үйлдвэрүүдэд бэлтгэгдэж, 23 мянга орчим тонн махыг үйлдвэрийн аргаар боловсруулж байна. Статистик мэдээллээс үзэхэд мал төхөөрөх, мах боловсруулах үйлдвэрийн хүчин чадлын 14 хувь болж байна.² Мах, махан бүтээгдэхүүний гол нийлүүлэлт нь таван хошуу мал юм.

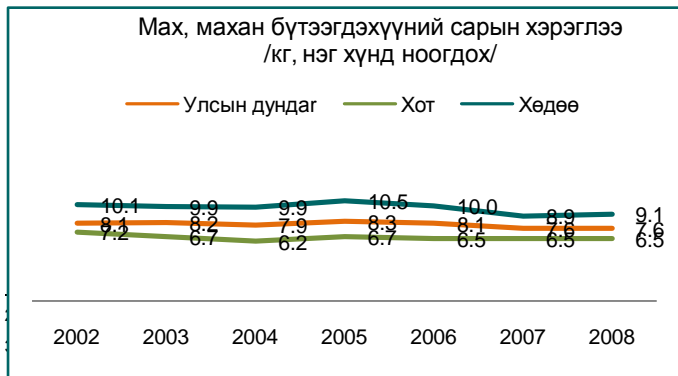

Эх сурвалж: Нийслэлийн өрхийн амьжиргаа” илтгэл 2010 он

Тухайлбал, нийт ХАА-д бэлтгэн төхөөрч боловсруулсан нийт махны 25-30 хувийг үхрийн, 35-40 хувийг хонины, 10-15 хувийг ямааны, 15-20 орчим хувийг адууны мах эзэлж байна. 2009 онд хийсэн судалгаагаар сүргийн эргэлтээр тооцоход 200-аас дээш мянган тонн мах ХАА-аас бэлтгэх нөөц, бололцоотой гэгдсэн байна.

Сүүлийн 5 жилд малын тоо ихээхэн өссөнөөр хүнсэнд хэрэглэх малын нөөц нэмэгдэж мах үйлдвэрлэлийн хэмжээ өсч байна.

Хүнсэнд хэрэглэсэн малын тоог бүтцээр авч үзвэл ямааны арьс, ноолуурын үнийн өсөлттэй холбоотойгоор хүнсэнд хэрэглэж буй ямааны тоо толгой 2003 оноос эхлэн өссөн байна.

2010 оны байдлаар Мах, махан бүтээгдэхүүний сарын дундаж хэрэглээний улсын дундаж 8.4 кг, Улаабаатар хотод 6.4 кг, Монгол хүний нэг сарын махны хэрэглээг жишсэн хүнээр тооцвол 6.4 кг байна.³

Монгол улсын хүн ам өсөхийн хэрээр мах, махан бүтээгдэхүүний хэрэгцээ нэмэгдэж байна. 1990 оноос хойш нийслэлийн хүн ам 2 дахин өсч 2010 оны байдлаар 1161.8 мянгад хүрлээ. Энэхүү хүн амын тооны өсөлтөөр бий болж буй махны хэрэгцээг хангах боломж байгаа хэдий ч мал бэлтгэл, махны үйлдвэрлэл нь улирлын шинж чанартай байгаагаас хамааран төдийлэн бүрэн дүүрэн ашиглаж чадахгүй байгаа юм. Үүний тод илрэл нь жил бүрийн хавар махны нийлүүлэлт буурч, үүнээс улбаатай махны үнийн өсөлт идэвхжиж инфляцийг хөөрөгдөх гол хүчин зүйл болдог явдал юм. Иймд махыг үйлдвэрлэлийн аргаар боловсруулан зориулалтын хөргүүрт, стандартын дагуу хадгалах хүчин чадал, хадгалалтын хугацааг нэмэгдүүлэх хэрэгцээ шаардлага зүй ёсоор бий болж байгаа.

График 3. Хүнсэнд бэлтгэсэн малын бүтэц
Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хороо

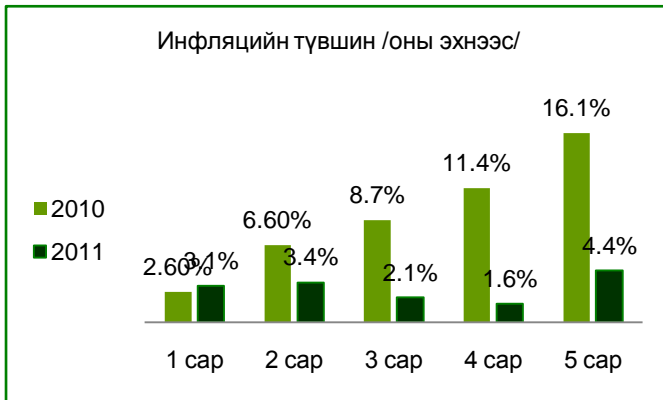

График 5. Инфляцийн түвшин

Улаанбаатар хотын 2011 оны инфляцийн түвшинг 2010 оны түвшинтэй харьцуулахад 11,7 пунктээр буурсан байна. Инфляцийн бууралтыг бүхэлд нь махны үнэтэй холбон тайлбарлаж болох юм. Инфляцийн бууралтын 90 орчим хувийг зөвхөн мах махан бүтээгдэхүүний барааны бүлэг эзлэж байна.

2010 оны 4-р сарын байдлаар инфляцийн түвшин 8 хувиас давахад нөлөөлсөн хамгийн гол үзүүлэлт нь махны үнийн өсөлт байсан. Цас зуд, ган зэрэг байгалийн гамшигт үзэгдэлтэй холбоотойгоор улсын хэмжээгээр 7.5 сая мал хорогдсон нь махны нийлүүлэлтэнд зохих нөлөөгөө үзүүлсэн. Улаанбаатарт нийлүүлэгдэж байгаа махны хэмжээ өмнөх жилүүдээс ойролцоогоор гурав дахин багассан нь махны үнэд сөргөөр нөлөөлсөн.

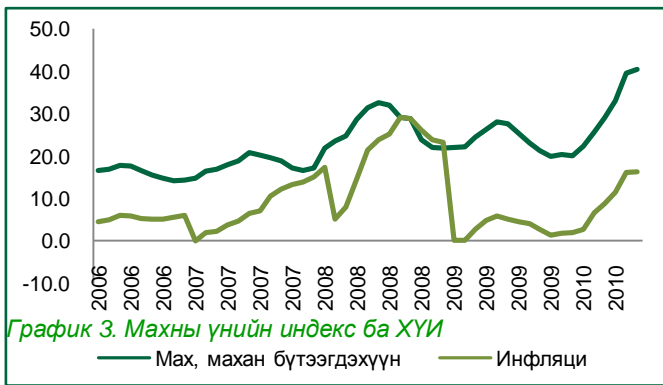

График 3. Махны үнийн индекс ба ХҮИ

2006-2010 оны сараар өгөгдсөн махны үнийн индекс болон инфляцийн түвшний хоорондын хамаарал, хандлагыг график 7-д харуулав. Уг графикаар махны үнэ өндөр саруудад инфляцийн түвшин өндөр, бага үед доогуур түвшинд байсан байна. 2008 оны санхүү, эдийн засгийн хямралтай холбоотойгоор инфляци өндөр түвшинд хүрсэн бөгөөд үүнд махны үнээс гадна олон хүчин зүйлс нөлөөлж байсан.

Махны үнэ ба инфляци /Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хороо, Монгол банк/

Улаанбаатар хотын 2011 оны инфляцийн түвшинг 2010 оны түвшинтэй харьцуулахад 11,7 пунктээр буурсан байна. Инфляцийн бууралтыг бүхэлд нь махны үнэтэй холбон тайлбарлаж болох юм. Инфляцийн бууралтын 90 орчим хувийг зөвхөн мах махан бүтээгдэхүүний барааны бүлэг эзлэж байна.

2010 оны 4-р сарын байдлаар инфляцийн түвшин 8 хувиас давахад нөлөөлсөн хамгийн гол үзүүлэлт нь махны үнийн өсөлт байсан. Цас зуд, ган зэрэг байгалийн гамшигт үзэгдэлтэй холбоотойгоор улсын хэмжээгээр 7.5 сая мал хорогдсон нь махны нийлүүлэлтэнд зохих нөлөөгөө үзүүлсэн. Улаанбаатарт нийлүүлэгдэж байгаа махны хэмжээ өмнөх жилүүдээс ойролцоогоор гурав дахин багассан нь махны үнэд сөргөөр нөлөөлсөн.

2006-2010 оны сараар өгөгдсөн махны үнийн индекс болон инфляцийн түвшний хоорондын

Махны үнэ

Махны үнэ 2002 онд дунджаар 1173 төгрөг байсан бол 2010 онд дундаж үнэ 4789 төгрөг хүрч өсчээ.

График 4. Махны үнэ /Жилийн дундаж/

Эх сурвалж: МУ-н Махны холбоо, Үнэт цаас гаргагчийн борлуулалтын мэдээлэл 2003-2010

Махны үнэнд хийсэн хугацааны цувааны /динамик/ бүрэлдэхүүн хэсгийн шинжилгээнээс харахад махны үнэ 12-р сараас 6-р сар хүртэл өсч, 6-р сараас эхлэн 12-р сар хүртэл буурдаг, энэ нь манай улсын байгаль, цаг уурын онцлог болон мал бэлтгэл, махны үйлдвэрлэлийн улирлын шинж чанартай үйл ажиллагааны улмаас хаврын улиралд махны нийлүүлэлт буурдагтай холбоотой. Махны үнийн чиг хандлага буюу тренд нь жил

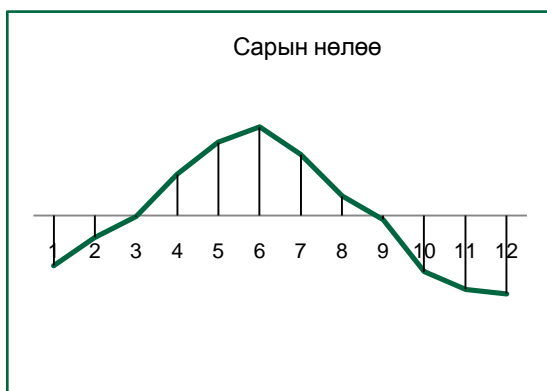

График 6. Махны үнийн сарын нөлөө ирэх тусам өсөх хандлагатай байна.

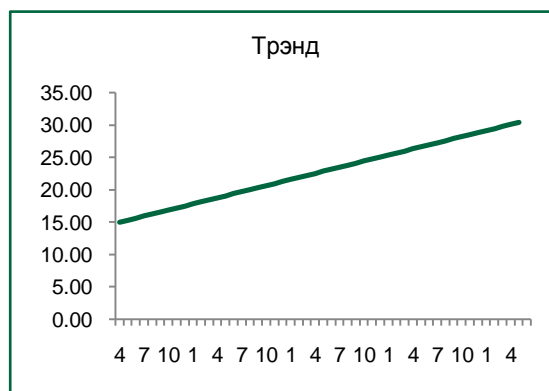

График 5. Махны үнийн чиг хандлага

Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хороо, Андеррайтерын компанийн судалгаа

Нөөцийн мах

Жил бүрийн хаврын улиралд бий болох махны хомсдолоос гарч, хүн амын мах, махан бүтээгдэхүүний хэрэгцээг жигд тогтвортой хангах арга зам нь махны нөөцийг бүрдүүлэх. Манай улс 2006 оны Засгийн газрын “Махны тогтвортой хангамжийг бүрдүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 178-р тогтоолын дагуу хот, суурин газрын хүн амын хавар, зуны хэрэгцээнд зориулж мах нөөцөлж, махны хангамж, үнийг тогтворжуулах зорилгоор нөөцийг махыг бэлтгэн, бэлтгэсэн аж ахуй нэгжүүдэд “Мах бэлтгэн хадгалж, борлуулсан аж ахуйн нэгжид урамшуулал олгох журам”-ын дагуу урамшуулал олгож байна.

Нөөцийн мах бэлтгэлийн талаарх зарим статистик

2008 онд: "Мах импекс" ХХК, "Тайж трейд" ХХК, "Монгол мах экспо" ХХК, "Мах экспо" ХХК, "Жаст-Агро" ХХК, "Дорнын говь" ХХК зэрэг компани нийлээд 7000 тонн мах нөөцөлсөн.

2009 онд: "Жаст агро" ХХК, "Мах импекс" ХХК, "Дорнын говь" ХХК, "Монгол мах экспо" ХХК, "Тайж трейд" ХХК, "Мах экспорт" ХХК зэрэг компани нийлээд 7000 тонн мах нөөцөлсөн.

2010 онд "Жаст агро" ХХК, "Мах импекс" ХХК, Багахангайн мах боловсруулах үйлдвэр, "Давшилт трейд" ХХК, "Мах экспорт" ХХК, "Монгол мах экспо" ХХК, "Тэнгэр трейд" ХХК, "Баруун монгол интернэйшнл" ХХК, "Соотон" ХХК, "Тайж трейд" ХХК гэсэн том, жижиг 10 компани өөрсдийн хөрөнгөөр 2800 тонн махыг нөөцөлсөн.

Он	Нөөцөлсөн махны хэмжээ /тн/				Худалдаалсан байдал /тн/			Нөөцийн махны үнэ /төг/		
	Хонины мах	Ямааны мах	Үхрийн мах	Нийт	4-р сард	5-р сард	6-р сард	Хонины мах	Ямааны мах	Үхрийн мах
2010	2000 гаруй	700 гаруй		2800	1325	1475		2900	1900	
2009	5000	1400	600	7000	1000	3600	2400	2800	2100	2800
2008				7000	1300 (III)	2500	1500	2900		
2007				3900				2100		
2006	1500	5000	500	7000				2100		

Хүснэгт 2. Нөөцийн мах

Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хорооны эмхэтгэл 2006-2010, Андеррайтерын компанийн судалгаа

Нийслэлийн хүн амын мах, махан бүтээгдэхүүний нэг өдрийн хэрэглээг тооцвол 186 тонн байна. Хүн амын худалдан авах чадварт суурилан нөөцийн махны хэрэгцээг тоймловол⁴ хаврын улиралд нийслэлчүүд нэг өдөрт 7.4 тн мах болно. Судалгаагаар жил бүрийн хавар махны үнийн өсөлтийг сааруулахын тулд нийслэлийн хэмжээнд 11-16 мянган тн мах нөөцлөх шаардлагатай бөгөөд энэ нь нийслэлчүүдийн хувьд 50-80 хоногийн хэрэглээ юм.

2008-2010 онд жилд дунджаар 6-11 аж ахуй нэгж нөөцийн мах бэлтгэлийн ажилд оролцож, нийт дүнгээрээ 6.3 тэрбум төгрөгийн урамшуулал авчээ. 2008 онд нийт 7000 тн бэлтгэсэн байгууллагуудад кг тутам 414 төгрөгийн урамшуулал олгожээ. 2009 онд кг тутамд 340 төгрөгний урамшуулал олгосон бол 2010 онд кг тутамд 500 төгрөгний урамшуулал буюу 2.4 тэрбум төгрөг олгохоор төлөвлөснөөс аж ахуй нэгжүүдэд нөөцийн маханд бэлдсэн махны гүйцэтгэлээс хамаарч 58 хувийг нь олгосон байна.

Гадаад зах зээл ба экспорт

Монгол Улс нь ОХУ, БНХАУ, БНСВУ-д мах нийлүүлэх гэрээг Засгийн газар хооронд байгуулсан байдаг. 2009 онд 8.8 мянган тн үхрийн мах, 8.6 мянган тн адууны мах гадаадын зах зээлд гаргаж байсан бол 2010 онд 3.9 мянган тн үхрийн мах, 10.9 мянган тн адууны мах экспортолжээ. Экспортлосон үхрийн махны хэмжээ өмнөх оныхоос 55.9 хувиар буурсан. Энэ нь Монголын зүүн бүсийн аймгуудад малын гоц халдварт шүлхий

⁴ 2010 оны "Нийслэлийн өрхийн амьжиргаа" илтгэлд өгүүлснээр нийслэлийн нийт хүн амын 29.8 хувь ядуурлын шугмаас доогуур хэрэглээтэй байна гэжээ.

өвчин гарч, ОХУ-аас үхрийн махны импортод хориг тавьсантай холбоотой юм. Харин адууны махны экспорт өмнөх оныхоос 26.5 хувиар өссөн байна.

Малын төрөл	2007 он	2008 он	2009 он	2010 он
Адууны мах	7,072.8	6,097.1	8,635.3	10,925.0
Үхрийн мах	3,846.8	4,210.4	8,818.5	3,888.2
Нийт	10,919.6	10,307.5	17,453.8	14,813.2

Хүснэгт 3 Махны экспорт

Экспортын хэмжээ /тэрбум төгрөг/

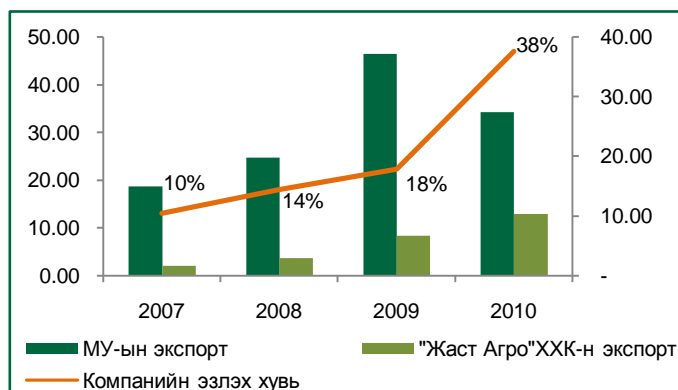

График 12. Экспортын хэмжээ

Эх сурвалж: МУ-н махны холбоо, Үнэт цаас гаргачийн

“Жаст арго” ХХК, “Соотон” ХХК, “Тэнгэр трейд” ХХК, “Мах импекс” ХК, “Дорнын говь” ХХК, “Мо тува” ХХК, “Бумномин” ХХК, “ЭДГС” ХХК, “Ерранзит” ХХК, “Монгема” ХХК гэсэн 10 компани сүүлийн гурван жил экспортолсон махны 97 хувийг хийж гүйцэтгэсэн байна. Мах импортод улс орнуудын эрүүл ахуйн стандарт болон бусад шаардлага, хадгалалт, тээвэрлэлтийн нөхцөл нь

махны экспортыг нэмэгдүүлэхэд гол бэрхшээл болж байна.

ОХУ-ын 142 сая хүн ам бүхий дэлхийд махны импортын хэмжээгээрээ АНУ-ын дараа хоёрдугаарт ордог эдийн засаг өндөр өсөлттэй орон юм. Манай улсын махны экспорт ОХУ-ын импортын 1 орчим хувийг л эзлэж байна.

ОХУ-ын мал эмнэлэгийн газрын статистикаар нэг хүн жилд дунджаар 81 кг мах хэрэглэх шаардлагатай бөгөөд одоогийн байдлаар 62 кг хэрэглэдэг. Эндээс үзэхэд дээрх зах зээл нь 1.2 сая тн тураг махны зах зээл байгаа нь мах үйлдвэрлэгч компаниудын хувьд экспортоо нэмэгдүүлэх боломж буйг харуулж байна.

Өрсөлдөгчид

Манай улсад нийтдээ том, жижиг нийлсэн 35 орчим махны үйлдвэр ажиллан, жилд 90 орчим мянган тонн мах, махан бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрийн аргаар боловсруулах хүчин чадалтай хэдий ч 20-30 хувийг л ашиглаж, хотуудын махны хэрэглээний 30 орчим хувийг (23 мянган тн) хангаж байна. Энэ байдал нь мах, махан бүтээгдэхүүний ханган нийлүүлэлт үндсэндээ ченжүүдээр дамжин хийгдэж байна гэсэн үг юм. Мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийн дийлэнх нь мал бэлтгэх нэгдсэн сүлжээгүй, хот суурин газарт төвлөрсөн, хөргөлтийн тоноглогдсон агуулах байрны багтаамж, хүчин чадал харьцангуй дутмаг байдаг тул бэлэн бүтээгдэхүүн хийж зах зээлд нийлүүлэх илүү сонирхолтой байдаг. Үнэт цаас гаргагч нь одоогоор тураг мах, шулж ангилсан махны борлуулалтаар илүү дагнаж байгаа тул дотоодын мах үйлдвэрлэгчдийн зүгээс үзүүлэх дарамт бага гэж үзэж байна.

2010 оны байдлаар мах, махан бүтээгдэхүүн боловсруулах 70 орчим үйлдвэр үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас 50 орчим нь Улаанбаатар хотод байрладаг байна. Эдгээр үйлдвэрүүдийн бүтээгдэхүүнийг дараах байдлаар бүлэглэж болохоор байна. Үүнд:

- Тураг мах /гулууз, мөчилсөн, цул, ястай/
- Дайвар бүтээгдэхүүн
- Ангилсан мах /булчингийн бүтцээр жижиглэж савласан/
- Хиам, зайдас
- Лаазалсан бүтээгдэхүүн/консерв, үхэр, адууны жигнэсэн мах/
- Хагас боловсруулсан ба бэлэн бүтээгдэхүүн гэсэн ерөнхий ангилалд багтааж байна.

Эдгээрээс тураг махны борлуулалт хамгийн их хувийг эзэлдэг нь хэрэглэгчид ихээр худалдан авдагтай холбоотой.

Тиймээс үйлдвэрүүд тураг мах экспортонд гаргахаас гадна нийт бэлтгэсэн махны 10 хүрэхгүй хувийг эзэлдэг ангилсан мах, хиам, консерв, хагас боловсруулсан бэлэн бүтээгдэхүүний зах зээл дээр өрсөлдөж байна.

Үнэт цаас гаргагч нь бусад мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг өрсөлдөгчид гэж шууд үзэж болохгүй. Учир нь компанийн үйлдвэрлэлийн гол зорилго тураг мах үйлдвэрлэх, түүний дийлэнхийг экспортонд гаргах юм.

МОНГОЛЫН ЭДИЙН ЗАСАГ БА ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОДЛОГО

2010 оны урьдчилсан байдлаар ДНБ-ий өсөлт өмнөх онд төлөвлөснөөс давсан бөгөөд эдийн засгийн өсөлт болон бүтцэд уул уурхайн салбарын үйлдвэрлэл давамгайл байна. ДНБ ба ХААУ-ийн 1990 оноос хойшхи динамик өөрчлөлтийг графикаар харуулъя.

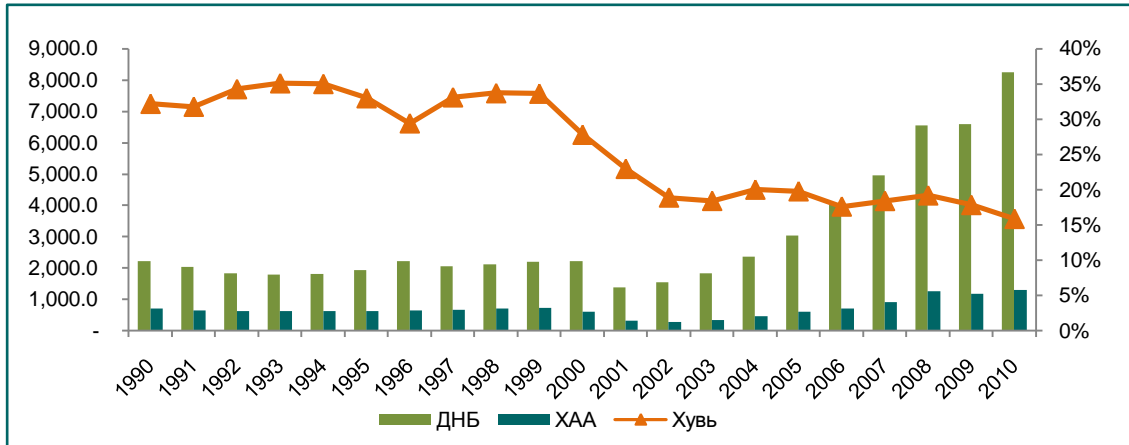

График 13. ДНБ ба ХАА

Эх сурвалж: МУ-н Үндэсний статистикийн хороо

Графикуудаас харахад ХААУ-ийн хэмжээ 2001 оноос хойш өсөлттэй байгаа ч ДНБ-ий өсөлт болон түүнд эзлэх хувийн жин байнга буурсан байна.

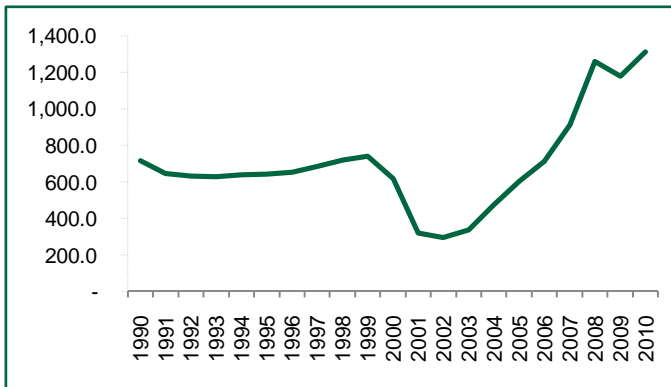

График 7. ХААУ-ийн динамик, сая төгрөг

Эх сурвалж: МУ-ын Үндэсний статистикийн хороо алдагдаж буй харуулж байна.

Эдгээр график дүрслэл нь Засгийн газар ХААУ-ийг хөгжүүлэхэд ихээхэн анхаарч дэмжих шаардлага буй болсныг харуулна. Иргэдийн мөнгөн хадгаламжийн хүү буурсан ч зээлийн хүүгийн хувь хэмжээ дорвитой буурахгүй байгаа нь банк, санхүүгийн байгууллагууд өртөг өндөртэй эх үүсвэрээс аль болохоор зайлсхийж байгаа, үүний цаана хөрөнгө, мөнгөний

хуваарилалтын тэнцвэртэй байдал

Эдийн засгийн бүтэц өөрчлөгдөж, уул, уурхайн үйлдвэрлэлийн хүчин зүйлийн нөлөө өсөн нэмэгдэж байна.

Хот хөдөөгийн ялгаа улам бүр ихэсч байгаа нь иргэдийн хот суурин газар луу шилжих хөдөлгөөнийг нэмэгдүүлж, ажилгүйдэл, ядуурал нэмэгдэх үндэс суурийг өргөжүүлж байна.

Хүн амын хүнсний бүтээгдэхүүний чанар, стандарт гэхээсээ илүүтэйгээр хүнсний эрүүл ахуй, аюулгүй байдал, хүрэлцээнд нэн тэргүүнд анхаарах шаардлагатай болж байна.

Засгийн газрын үйл ажиллагаа

- Ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, мэргэшилтэй ажиллагсдыг бэлтгэх талаар анхаарч зарим нэг алхмыг хийж байна.

- Хүнсний хангамжинд Засгийн газрын нэгдсэн бодлого хэрэгжүүлэн нөөцийн мах бэлтгэх, махны үйлдвэрлэлийг НӨАТ-аас чөлөөлсөн зэрэг арга хэмжээг авч байна.
- Уул уурхайн салбарын хөгжил эрчимжиж байгаа өнөө үед эдийн засгийн бүтцийн тэнцвэрт харьцааг хэрхэн хадгалах талаар анхаарч эхэлсэн зэрэг нь Үнэт цаас гаргагчийн үйл ажиллагаанд эерэгээр нөлөөлж байна.

